

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

- Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/6070	20 december 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 107/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. In verband met het kerst- en nieuwjaarsreces zal de eerstvolgende MID-notitie met betrekking tot Joegoslavië verschijnen op dinsdag 7 januari 1992, tenzij de omstandigheden eerdere rapportage noodzakelijk maken.
3. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

b/a

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/6070, d.d. 20 december 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
107/91

(Afgesloten 201000 DEC 1991)

Kroatië

De verheviging van de gevechten in de betwiste gebieden van Kroatië heeft zich ook de afgelopen dagen voortgezet. Zware gevechten werden met name gemeld uit Oost- en West-Slavonië. Hierbij zou opnieuw ook de federale luchtmacht zijn ingezet. De omgeving van de steden Sisak (Banja) en Karlovac (ten zuidwesten van Zagreb) lag naar verluidt onder zwaar artillerievuur van de federale strijdkrachten (JNA). Daarnaast werden sporadische gevechten gemeld uit Gospic, Zadar en Dubrovnik. Volgens Kroatische media zou de havenplaats Split onder vuur zijn genomen vanuit een nabijgelegen marinebasis. Anderzijds meldden zij successen van de Kroatische (para-)militaire organisaties bij Osijek en in West-Slavonië. Deze zouden onder meer de hoogvlakte onder controle hebben gekregen die grote delen van de autoweg Zagreb-Belgrado, alsmede van de weg Daruvar-Pakrac, beheerst.

De intensiteit van de gevechten onderstreept het vermoeden dat de JNA en met haar samenwerkende Servische gevechtsgroepen proberen om zo veel mogelijk Kroatisch gebied onder controle te krijgen voordat de erkenning van de Kroatische onafhankelijkheid door de EG op 15 januari a.s. een feit zal zijn. Overigens heeft een Joegoslavisch diplomaat dezer dagen gesteld dat de JNA/Servië voornemens zijn de gevechten na die datum nog verder op te voeren. Deze uitlating kan echter ook bedoeld zijn als een waarschuwing gericht aan de EG-leden, om niet tot erkenning van Slovenië en Kroatië over te gaan.

De politieke leiding van de Krajina, de Servische enclave in Kroatië die zich reeds vorig jaar eenzijdig autonoom had verklaard, heeft gisteren formeel haar onafhankelijkheid uitgeroepen. Ook de Servische autonome gebieden in Oost-Slavonië hebben zich onafhankelijk verklaard en zich aangesloten bij de Krajina. Volgens functionarissen van deze republiek bestrijkt zij ongeveer 12.000 km², ongeveer een derde van heel Kroatië. Daarbij worden kennelijk ook gebieden met een Kroatische meerderheid meegerekend. De eerste president van de Krajina, Babic, heeft verklaard dat zijn republiek op grond van het recht op zelfbeschikking zal vragen om erkenning door de EG. Daarbij werd benadrukt dat de Krajina blijft streven naar aansluiting bij "andere Servische staten".

De leider van de extreem-nationalistische Kroatische Rechtvaardigheidspartij (HSP), Paraga, die vorige maand was gearresteerd op beschuldiging van het beramen van een staatsgreep, is gisteren vrijgelaten. De arrestatie hield, naar wordt aangenomen, vooral verband met de felle kritiek van de HSP en haar militie op de volgens de HSP te gematigde opstelling van de Kroatische president Tudjman. Ook speelde waarschijnlijk een rol dat de HSP zich grotendeels aan Tudjman's gezag onttrok en in diens opvatting een bedreiging vormde voor pogingen een politieke oplossing te vinden voor de crisis in Joegoslavië. Overigens had de arrestatie van Paraga met name in Kroatië maar ook in het buitenland aanleiding gegeven tot kritiek. Het is niet uitgesloten dat zijn vrijlating mede ten doel heeft te onderstrepen dat de mensenrechten door de regering-Tudjman daadwerkelijk zijn gewaarborgd. Derhalve kan ook een relatie

bestaan tussen de vrijlating van Paraga en de door de EG gestelde voorwaarden voor erkenning van Kroatië.

Dezer dagen zijn 13 afgeschreven Nederlandse militaire voertuigen gekocht door een particuliere opkoper voor transport naar Joegoslavië. Het transport wordt begeleid door een Duitser met een Joegoslavische naam, die is geboren in Pakrac (Kroatië). Vermoedelijk betreft het een aankoop ten behoeve van de Kroatische (para-)militaire organisaties. Zoals bekend was enkele maanden geleden beroering ontstaan doordat afgeschreven Nederlandse jeeps dienst deden bij de Kroatische Nationale Garde.

Internationale vredesinspanningen

De leider van de EG-vredesconferentie over Joegoslavië, Carrington, heeft deze week overleg gevoerd met de presidenten van alle Joegoslavische deelstaten. Na afloop gaf hij aan dat Slovenië en Macedonië naar zijn mening voldeden aan de door de EG gestelde criteria voor erkenning op 15 januari a.s., maar dat zich bij eventuele erkenning van Kroatië nog problemen zullen kunnen voordoen.

De Servische president Milosevic heeft gisteren in felle bewoordingen het resultaat van de jongste EG-ministersbijeenkomst met betrekking tot Joegoslavië veroordeeld. Volgens Milosevic was sprake van een "botte" inmenging in de interne aangelegenheden van Joegoslavië. In dit verband stelde Milosevic tevens dat de EG-conferentie in de huidige omstandigheden alleen succes kan hebben als de leiding ervan wordt overgenomen door de VN. Deze reactie spoort slechts ten dele met de opstelling van het door Servië gedomineerde federale romppresidium, dat eerder deze week eveneens de besluiten veroordeelde, maar tegelijkertijd te kennen gaf aan de EG-conferentie te willen blijven deelnemen.

Servië heeft laten weten dat het niet zal verzoeken om erkenning van haar onafhankelijkheid op grond van de door het EG-ministersberaad gestelde criteria. Volgens de verklaring is de Servische soevereiniteit niet afhankelijk van internationale erkenning. Overigens zou een dergelijk verzoek ook niet passen in het Servische streven naar behoud van een federaal staatsverband.

Ook de Montenegrijnse president Bulatovic heeft het EG-besluit veroordeeld. Hij liet echter in het midden of Montenegro formeel om erkenning zal verzoeken. Eerder deze week verklaarde hij in de huidige omstandigheden een "pragmatische en realistische" benadering voor te staan. De veranderingen in Joegoslavië vereisen volgens hem een "politiek van kleine stappen", gebaseerd op gelijke rechten voor alle burgers. Dit kan erop duiden de Montenegrijnse regering voorstander is van een politieke oplossing van de crisis in het land en in dit kader bereid zou zijn tot compromissen aan Kroatië en Slovenië, mits deze republieken zich eveneens constructief opstellen. Bulatovic benadrukte dat Montenegro zijn eigen ontwikkelingsprogramma voor het herstel van de vrede had opgesteld. Hiermee lijkt hij te willen onderstrepen dat Montenegro niet, zoals in het verleden, automatisch de koers van Servië wil volgen. Zoals gerapporteerd waren er een aantal maanden geleden reeds aanwijzingen voor meningsverschillen tussen Servië en Montenegro.

Servië

Het is niet duidelijk of het uitroepen van de "Servische republiek Krajina" de volledige instemming heeft van de Servische regering. Van Servisch-nationalistische zijde wordt sterk aangedrongen op erkenning van de Krajina. In het Servische parlement is inmiddels een motie aangenomen die alle Serviërs oproept zich te verenigen om wat wordt genoemd het "Kroatische fascisme" te bestrijden. De Servische minister voor relaties met Serviërs buiten Servië heeft echter opgeroepen tot terughoudendheid bij de daadwerkelijke erkenning van de Krajina.

Dit houdt verband met het feit dat anders een precedent wordt geschapen dat navolging zou kunnen vinden bij minderheden binnen Servië, zoals de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid in de voormalige autonome provincie Kosovo.

Deze week hebben Servië en Rusland een akkoord gesloten over de bilaterale (ruil)handel in 1992. Op grond daarvan zal Rusland Servië onder meer 2 miljoen ton ruwe olie leveren. Hiermee wordt Servië in staat gesteld de gevolgen van de internationale sancties voor de eigen bevolking te verzachten en de industriële productie in de republiek te stimuleren.

Federale overheden/JNA

Volgens nog onbevestigde persmeldingen heeft gisteren federaal premier Markovic zijn ontslag ingediend. Naar verluidt is Markovic het niet eens met het feit dat het ministerie van Defensie zelfstandig een ontwerpbegroting voor de komende drie maanden heeft ingediend bij het -door Servië beheerste- parlement. Volgens het officiële persbureau TanJug maakt Markovic ook bezwaar tegen de hoogte van die begroting.

Enkele weken geleden was een motie van wantrouwen ingediend tegen de premier in het kader van het streven van Servië c.s. om in de federale machtsorganen uitsluitend nog (pro-)Servische functionarissen te benoemen. Markovic had reeds laten weten dat hij deze gang van zaken illegaal achtte en derhalve zou aanblijven als premier, ook als de betreffende motie zou worden aangenomen. Overigens is de behandeling van deze motie zonder opgaaf van redenen verschillende keren uitgesteld.

De Duitse regering heeft gisteren niet alleen formeel de erkenning van Kroatië en Slovenië uitgesproken, maar ook besloten tot economische bijstand aan Kroatië. Als reactie op dit besluit en eerder doorgevoerde Duitse sanctiemaatregelen tegen Servië/Montenegro hebben de (door Servië beheerste) federale organen gedurende een maand elk uit Duitsland afkomstig verkeer in Joegoslavië verboden, met als uitzondering bussen en particuliere auto's.

Federaal minister van Binnenlandse Zaken Gracanin heeft onlangs verklaard dat Joegoslavië zich in een situatie bevindt waarin sommige republieken alles doen om het land te ruïneren. Om de "fascistische krachten" tegen te gaan, moeten volgens Gracanin de veiligheidsorganen de volkeren en personen steunen die deel willen blijven uitmaken van Joegoslavië. Hiermee lijkt Gracanin, een JNA-generaal van Servische afkomst en een prominent lid van de vorig jaar heropgerichte Communistische Partij van Joegoslavië, aan te geven dat de federale veiligheidsdiensten zich actief zullen inzetten voor het streven naar een door Servië gedomineerd staatsverband.

De Sloveense minister van Defensie Jansa heeft gisteren uiting gegeven aan de vrees dat met de medio januari te verwachten formele desintegratie van Joegoslavië door de EG-erkenningsprocedures de JNA, die naar zijn mening veel te groot is voor Servië alleen, een nieuwe missie zal zoeken en tegen deze achtergrond de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina verder zal aanwakkeren. Om dit te voorkomen pleitte Jansa ervoor de JNA onder democratische en civiele controle te brengen. Onduidelijk is hoe hij dit dacht te realiseren. Overigens toonde Jansa zich pessimistisch over de mogelijkheid dat Kroatië het door de JNA veroverde gebied gewapenderhand zou kunnen heroveren.

De vrees van Jansa over een uitbreiding van de gevechten naar Bosnië-Herzegovina lijkt te worden onderstreept door recente meldingen van
die erop wijzen dat de JNA zich in deze republiek geregeld provocatief opstelt. Zo zijn er meldingen dat reservisten met name in het Bosnisch-Kroa-

tische grensgebied de bevolking pogen te intimideren. De reserve-politie in deze regio kan niet worden gemobiliseerd omdat de JNA de uitrusting van de Territoriale Verdediging beheert en deze niet vrijgeeft. Overigens is het waarschijnlijk dat deze incidenten tevens verband houden met eerder gemelde Servische pogingen om de etnische en politieke situatie in Bosnië-Herzegovina te destabiliseren met als doel de aansluiting van tenminste de Servische gebieden van deze republiek bij Servië mogelijk te maken.

Macedonië

De Macedonische regering heeft gisteren aangekondigd dat zij formeel zal verzoeken om erkenning van haar eerder dit jaar bij referendum goedgekeurde en later formeel uitgeroepen soevereiniteit volgens de criteria die het EG-ministersberaad eerder deze week stelde. De premier van Macedonië, Kljusev, heeft verklaard dat naar zijn mening alleen Slovenië en Macedonië voldoen aan de bedoelde criteria. Volgens hem is de bevolking van Bosnië-Herzegovina het niet eens over onafhankelijkheid van de republiek en is in Kroatië de kwestie van de grenzen onopgelost.

Conclusie/vooruitzicht

De gevechten in Kroatië zijn onverminderd hevig. Ook de politieke crisis in Joegoslavië lijkt zich toe te spitsen, mede onder invloed van het EG-besluit tot voorwaardelijke erkenning van de Joegoslavische deelstaten die daarom verzoeken. Naar verwachting zullen de gevechten in Kroatië de komende weken onverminderd voortduren. Een uitbreiding naar Bosnië-Herzegovina blijft een reële mogelijkheid. De kansen op succes voor de internationale vredesinspanningen lijken nog steeds zeer gering. Het is zelfs de vraag of met name Servië aan het vredesoverleg zal willen blijven deelnemen, indien dit ook in de toekomst onder auspiciën van de EG zal worden gehouden.